

ระบบการเงินการธนาคาร...อีกเรื่องที่ควรรู้จักก่อนรุกตลาดแอฟริกา

พิศิษฐ์ เสรีวิวัฒนา

กรรมการผู้จัดการ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM BANK)

สวัสดิ์ดีครับท่านผู้อ่าน ถือเป็นปฐมฤกษ์ที่ผมมาพูดคุยผ่านคอลัมน์นี้เพื่อเล่าประสบการณ์ ตลอดจนนำเสนอแนวความคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับการค้า การลงทุน และการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งผมหวังว่าจะช่วยจุดประกายให้ทุกท่านนำไปปรับใช้ในการดำเนินธุรกิจ สำหรับฉบับปฐมฤกษ์นี้ผมขอกล่าวถึงเรื่อง**ระบบการเงินการธนาคารในต่างประเทศ** ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้ประกอบการที่สนใจจะขยายธุรกิจไปต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดใหม่หรือ New Frontiers เช่น ทวีปแอฟริกา โดยขอยกตัวอย่างภูมิภาค**แอฟริกาตะวันออก** ซึ่งเป็นหนึ่งในภูมิภาคที่เศรษฐกิจเติบโตสูงเป็นอันดับต้นๆ ของทวีป อีกทั้งเป็นที่ตั้งของท่าเรือสำคัญที่กระจายสินค้าไปทั่วทวีป และเป็นหนึ่งในตลาดที่โอกาสทางธุรกิจเปิดกว้าง ทั้งนี้ ผมขอกล่าวถึงใน 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

ระบบธนาคาร : ส่วนใหญ่ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทสำคัญในตลาด

หลายประเทศมีจำนวนธนาคารค่อนข้างมาก โดยเฉพาะประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ เช่น เคนยามีธนาคารมากถึง 43 แห่ง แทนซาเนียมี 40 แห่ง อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติระบบธนาคารของแต่ละประเทศซับซ้อนโดยธนาคารขนาดใหญ่เพียง 5-6 แห่งเป็นหลัก โดยสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ **กลุ่มประเทศที่ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทสำคัญ** เช่น เคนยา (KCB Bank, Equity Bank) โมซัมบิก (BCI-Fomento, BIM) มาดากัสการ์ (Bank of Africa, BNI Madagascar) ยูกันดา (Stanbic Bank Uganda, DFCU) และ**กลุ่มประเทศที่ธนาคารรัฐมีบทบาทสำคัญ** เช่น เอธิโอเปีย (Commercial Bank of Ethiopia, Development Bank of Ethiopia) ขณะเดียวกันยังมีเครือข่ายของธนาคารต่างชาติระดับโลก รวมถึงธนาคารขนาดใหญ่ของประเทศแอฟริกาใต้ ซึ่งไม่น่าแปลกใจ เนื่องจากแอฟริกาได้มีระบบธนาคารก้าวหน้าเป็นอันดับต้นๆ ของทวีป นอกจากนี้ บางประเทศมีระบบการเงินอิสลามเป็นหลัก เช่น ซูดาน ทำให้การทำธุรกรรมต้องสอดคล้องกับหลักการเงินอิสลามเป็นสำคัญ

อัตราดอกเบี้ย : อยู่ในระดับสูงทั้งเงินฝากและเงินกู้

ตามที่ตลาดการเงินในทวีปแอฟริกาอยู่ระหว่างการพัฒนา ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับสูงตามไปด้วย โดยอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสกุลท้องถิ่นเฉลี่ยอยู่ที่ 8-12% ขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สกุลท้องถิ่นเฉลี่ยอยู่ที่ 15-20% บางประเทศสูงกว่านั้น มาถึงตรงนี้หลายท่านอาจกังวลว่าอัตราดอกเบี้ยที่สูงดังกล่าวจะกระทบต่อความสามารถในการดำเนินธุรกิจของผู้ค้า อย่างไรก็ตาม บางประเทศ เช่น เคนยา ซึ่งตลาดการเงินพัฒนาแซงหน้าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคสามารถให้กู้ในสกุลดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าเงินกู้สกุลท้องถิ่น นอกจากนี้ หลายประเทศได้รับความช่วยเหลือเงินกู้ยืมอัตราดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เช่น World Bank, African Development Bank รวมถึง China EXIM Bank และ AIB ของจีนเพื่อเชื่อมโยงกับโครงการ Belt & Road Initiative (BRI) ความช่วยเหลือดังกล่าวช่วยบรรเทาปัญหาต้นทุนทางการเงินที่สูงได้ระดับหนึ่ง

อัตราแลกเปลี่ยน : ให้ระบบลอยตัวแบบจัดการหรือควบคุมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

จากข้อมูลของ IMF สรุปได้ว่าหลายประเทศใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบจัดการ เช่น ยูกันดา มาดากัสการ์ โมซัมบิก ขณะที่เคนยาและแทนซาเนียใช้ระบบ Stabilized Arrangement หรือควบคุมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาค่าเงิน Shilling (KES) ของเคนยามีเสถียรภาพสูงสุดรองลงมาคือแทนซาเนีย ขณะที่ค่าเงิน Birr (ETB) ของเอธิโอเปียในช่วงปลายปี 2560 ธนาคารกลางลดค่าเงินลง 15% เพื่อกระตุ้นการส่งออก ทั้งนี้ ประเทศส่วนใหญ่กำหนดราคาส่งออก/นำเข้าในเทอมดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่โมซัมบิกใช้เทอมยูโรควบคู่ไปด้วย เนื่องจากธุรกิจหลายแห่งร่วมทุนกับนักลงทุนยุโรป

กฎระเบียบการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ : ควบคุมบางส่วน โดยเคนยามีข้อจำกัดน้อยที่สุด

หลายประเทศในภูมิภาคนี้อยู่ระหว่างปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ประกอบกับความท้าทายจากการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ทำให้รัฐบาลเข้มงวดกับการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เคนยาเป็นประเทศที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด เนื่องจากรัฐบาลตั้งเป้าให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและการเงินของภูมิภาค โดยธนาคารพาณิชย์สามารถให้บริการธุรกรรมระหว่างประเทศโดยทั่วไปได้ค่อนข้างง่ายและมีข้อจำกัดน้อย

ทุกท่านคงเห็นแล้วว่าแต่ละประเทศมีระบบการเงินการธนาคารแตกต่างกัน ซึ่งก่อนที่ท่านจะทำธุรกรรมในประเทศเหล่านี้ ผมขอแนะนำให้ศึกษาข้อมูลและทำความรู้จักกับธนาคารของคู่ค้าก่อน โดยอาจขอคำปรึกษาจากสถาบันการเงินต่างๆ รวมถึง EXIM BANK ก็พร้อมและยินดีให้คำปรึกษา เพื่อจะได้มีข้อมูลครบถ้วนและรอบด้านสำหรับนำไปวางแผนธุรกิจต่อไป

Disclaimer : คอลัมน์นี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความคิดเห็นของ EXIM BANK

วันที่ 28 มีนาคม 2562